

Mikä on viharikos?

Tietoa saamelaisiin kohdistuvista viharikoksista

Tässä esitteessä kerrotaan

- mikä on viharikos
- mitä on vihapuhe
- mitä on syrjintä
- kenelle viharikoksista voi ilmoittaa
- kenelle syrjinnästä voi ilmoittaa
- mistä voit saada tukea

Kuvitukset ja graafinen suunnittelu: Pirita Tolvanen

FACTS TIEDOLLA FAKTA ČINJENICE
AGAINST VIHAA MOT PROTIV
HATE VASTAAN HAT MRZŇJE

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Tiedolla vihaa vastaan –hanke (Facts Against Hate) on saanut rahoitusta Euroopan Unionin perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuus –ohjelmasta (2014-2020). Julkaisun sisällöt ovat täysin tekijöiden vastuulla, eivätkä ne välttämättä edusta Euroopan komission näkemyksiä.

Mikä on viharikos?

Viharikos on rikos, joka kohdistuu ihmiseen sen takia, että rikoksen uhri kuuluu johonkin vähemmistöryhmään.

Viharikoksen peruste eli motiivi on vihamielisyys tai ennakkoluulot toista ihmistä tai ihmisryhmää kohtaan.

Mikä tahansa rikos voi olla viharikos, jos se on tehty ihmisen jonkin ominaisuuden, kuten etnisen taustan takia.

Yleisiä viharikoksia ovat pahoinpitely ja uhkaus

Poliisin tietojen mukaan viharikokset ovat yleensä pahoinpitelyjä tai sanallisia loukkauksia, kuten uhkauksia. Tyypillisiä viharikoksia ovat myös syrjintä ja kiihottaminen kansanryhmää vastaan.

Viharikos koventaa rangaistusta

Rikoksen uhrin etninen tausta on rikoslaisissa mainittu peruste rangaistuksen koventamiselle, jos se on teon motiivi.

Suomen rikoslain mukaan tuomioistuimien voi koventaa rangaistusta, jos rikoksen motiivina on jokin seuraavista:

- rotu
- ihonväri
- syntyperä
- kansallinen tai etninen alkuperä
- uskonto tai vakaumus
- seksuaalinen suuntautuminen

FACTS TIEDOLLA FAKTA ČINJENICE
AGAINST VIHAA MOT PROTIV
HATE VASTAAN HAT MRŽNJE

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Mitä tarkoitetaan vihapuheella?

Jokaisella on sananvapaus, mutta sananvapaudella on rajat. Sananvapauteen ei kuulu, että voit loukata muiden ihmisten oikeuksia.

Vihapuhe on muutakin kuin puhetta

Vihapuhe on viestintää, joka levittää ja lietsoo vihaa yhtä ihmistä tai ihmisryhmää vastaan. Viestintä voi olla puhetta, mutta se voi olla myös esimerkiksi eleitä, kirjoituksia, kuvia, symboleja, musiikkia, piirroksia ja elokuvia.

Saamelaiden kohdalla vihapuheet leviävät erityisesti internetissä.

Vihapuhe on kielletty laissa

Osa vihapuheesta on rangaistavaa. Se tarkoittaa, että Suomen rikoslaki kieltää sen.

Poliisi, syyttäjä ja tuomari arvioivat prosessin eri vaiheissa, onko kyse rikoksesta.

Vihapuhe voi olla myös yhdenvertaisuuslaissa tai tasa-arvolaissa kiellettyä syrjintää.

Esimerkiksi seuraavat voivat olla merkkejä vihapuheesta:

- Käytetään ilmaisuja, joissa uhataan, solvataan tai panetellaan jotakin ihmisryhmää kuten saamelaisia.
- Hyväksytään väkivalta tai syrjintä jotakin ihmisryhmää kohtaan.
- Ihmisiä verrataan eläimiin tai loisiin.

FACTS TIEDOLLA FAKTA ČINJENICE
AGAINST VIHAA MOT PROTIV
HATE VASTAAN HAT MRŽNJE

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Mikä on syrjintää?

Syrjintä on kielletty laissa, mutta silti sitä tapahtuu. Syrjintää on ihmisen kohtelu muita huonommin jonkin häneen liittyvän ominaisuuden perusteella. Myös häirintä on syrjintää.

Saamelaiset ihmiset voivat kohdata syrjintää koska he kuuluvat alkuperäiskansaansa. Muita syrjintäperusteita ovat esimerkiksi:

- kieli
- sukupuoli
- ikä
- vammaisuus
- kansalaisuus
- uskonto ja
- seksuaalinen suuntautuminen.

Mikä on häirintää?

Häirintää saattaa olla esimerkiksi kiusaaminen työpaikalla, koulussa tai asiakastilanteessa. Häirintää ovat tilanteet, joissa joku käyttäytyy sinua kohtaan nöyryyttävästi, alentavasti tai uhkaavasti.

Seksuaalinen häirintä voi olla esimerkiksi vihamielistä tai törkeää puhetta (esimerkiksi homottelu tai huorittelu) tai seksin ehdottamista. Se voi olla myös fyysistä koskettelua, joka tapahtuu ilman sinun lupaasi.

Sukupuoleen perustuva häirintä liittyy sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun. Se on käytöstä, jolla pyritään halventamaan ja alentamaan toisen ihmisen sukupuolta.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun sivuilla on lisää tietoa häirinnästä www.syrjinta.fi

Tasa-arvovaltuutetun sivuilta voit lukea lisää seksuaalisesta ja sukupuoleen perustuvasta häirinnästä www.tasa-arvo.fi

FACTS TIEDOLLA FAKTA ČINJENICE
AGAINST VIHAA MOT PROTIV
HATE VASTAAN HAT MRŽNJE

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Vain osa viharikoksista ilmoitetaan poliisille

Tutkimusten mukaan monet viharikoksen uhriksi joutuneet eivät tee rikosilmoitusta poliisille.

Poliisi saa tiedon vain osasta viharikoksia. Viharikoksen kokeneita on siten enemmän kuin poliisin tietoon tulleita viharikoksia.

Esimerkki epäilystä viharikoksesta:

Tuntematon henkilö nimitteli kadulla saamenpukuun pukeutunutta henkilöä vaatetuksen vuoksi.

Viharikos aiheuttaa uhrille pelkoa ja eristäytymistä

Viharikoksen uhriksi joutuminen aiheuttaa uhrille vakavia seurauksia, kuten pelkoa ja eristäytymistä muista. Uhri voi pelätä, että hän joutuu uudelleen rikoksen kohteeksi, koska hän edustaa jotain vähemmistöä.

Uhrin lisäksi viharikos voi aiheuttaa pelkoa myös muissa, jotka kuuluvat samaan ryhmään. Seuraus voi olla, että samaan ryhmään kuuluvat eristäytyvät muista ja pelkäävät liikkua kodin ulkopuolella.

Viharikosten tekijät voivat olla uhrille tuntemattomia tai tuttuja, kuten sukulaisia tai naapureita. Uhrilla voi olla tekijään myös asiakassuhde.

FACTS TIEDOLLA FAKTA ČINJENICE
AGAINST VIHAA MOT PROTIV
HATE VASTAAN HAT MRŽNJE

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Tiedolla vihaa vastaan –hanke (Facts Against Hate) on saanut rahoitusta Euroopan Unionin perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuus –ohjelmasta (2014-2020). Julkaisun sisällöt ovat täysin tekijöiden vastuulla, eivätkä ne välttämättä edusta Euroopan komission näkemyksiä.

Viharikoksesta ilmoittaminen on tärkeää

On monia syitä, joiden vuoksi viharikoksesta kannattaa ilmoittaa viranomaisille.

Kun viharikoksesta ilmoitetaan poliisille, se auttaa muodostamaan kokonais kuvan viharikoksista. Tällöin niihin voidaan puuttua ja ehkä myös estää viharikoksia tulevaisuudessa. Ilmoittaminen lisää myös tietoisuutta viharikoksista.

Ilmoittaminen voi johtaa siihen, että

- tekijä saa rangaistuksen
- tekijä ei tee tekoaan uudestaan
- tilanne ei muutu vakavammaksi.

Esimerkki epäilyistä viharikoksesta:

Henkilö herjasi baarissa toista asiakasta koska ajatteli hänen olevan saamelainen ja tōni tätä.

FACTS TIEDOLLA FAKTA ČINJENICE
AGAINST VIHAA MOT PROTIV
HATE VASTAAN HAT MRZnje

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Kenelle voi ilmoittaa viharikoksesta?

Jos olet rikoksen uhri tai todistaja, ilmoita rikoksesta poliisille.

Uhri tai rikoksen todistaja voi tehdä rikosilmoituksen millä tahansa poliisilaitoksella. Sen voi tehdä käymällä henkilökohtaisesti poliisilaitoksella.

Poliisin nettisivujen kautta voit tehdä rikosilmoituksen vähäisissä rikoksissa, jotka eivät vaadi poliisilta välittömiä toimenpiteitä. Kiireellisissä tilanteissa soita yleiseen hätänumeroon 112.

Kerro, jos epäilet viharikosta

On tärkeää kertoa poliisille kaikki asiat, jotka liittyvät rikokseen. Kerro, jos epäilet, että rikoksen tekijällä oli vihamotiivi. Vihamotiivista kertominen on tärkeää, sillä rikoksesta seuraavaa rangaistusta voidaan koventaa, jos kyseessä on viharikos.

Poliisilaitosten yhteystiedot löydät osoitteesta www.poliisi.fi/yhteystiedot

Esimerkki epäilystä viharikoksesta:

Henkilöä nimiteltiin julkisessa Facebook-ryhmässä saamelaisuuden vuoksi.

FACTS TIEDOLLA FAKTA ČINJENICE
AGAINST VIHAA MOT PROTIV
HATE VASTAAN HAT MRZnje

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Tiedolla vihaa vastaan –hanke (Facts Against Hate) on saanut rahoitusta Euroopan Unionin perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuus –ohjelmasta (2014-2020). Julkaisun sisällöt ovat täysin tekijöiden vastuulla, eivätkä ne välttämättä edusta Euroopan komission näkemyksiä.

Kenelle voi ilmoittaa syrjinnästä?

Voit ottaa yhdenvertaisuusvaltuutettuun yhteyttä, jos olet kokenut syrjintää jonkin henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Henkilöön liittyviä syitä ovat esimerkiksi

- vammaisuus
- terveydentila
- ikä
- etninen alkuperä
- kansalaisuus
- uskonto
- vakaumus
- mielipide
- poliittinen toiminta
- perhesuhteet
- seksuaalinen suuntautuneisuus.

Voit olla yhteydessä

yhdenvertaisuusvaltuutettuun täyttämällä yhteydenottolomakkeen, lähettämällä sähköpostia, soittamalla päivystykseen, lähettämällä kirjeen tai chatin kautta.

www.syrjinta.fi

Voit ottaa **tasa-arvovaltuutettuun** yhteyttä, jos olet kokenut syrjintää sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella. Voit olla yhteydessä tasa-arvovaltuutettuun soittamalla neuvontapuhelimeen tai lähettämällä sähköpostia. www.tasa-arvo.fi

Työelämässä tapahtuvaa syrjintää valvoo **aluehallintovirasto**. www.tyosuojelu.fi/tyosuhde/yhdenvertaisuus

Saamelaisten kielellisten oikeuksien toteuttamista valvotaan usean eri viranomaisen toimesta.

www.samediggi.fi/kielellisten-oikeuksien-toteutumista-valvotaan/

FACTS TIEDOLLA FAKTA ČINJENICE
AGAINST VIHAA MOT PROTIV
HATE VASTAAN HAT MRŽNJE

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Mistä saa tukea?

Jos joudut itse rikoksen uhriksi tai todistajaksi, se voi herättää voimakkaita tunteita. Monet kokevat esimerkiksi ahdistusta, pelkoa ja turvattomuutta. On tärkeää, että pyydät tukea, jos koet siihen tarvetta.

Rikoksen uhrin saavat tukea ja neuvontaa Rikosuhripäivystyksestä (www.riku.fi). Tarvittaessa käytetään tulkkia. Rikosuhripäivystykseen voi olla yhteydessä puhelimitse tai verkossa.

**[yhdenvertaisuus.fi/
vihapuhe](http://yhdenvertaisuus.fi/vihapuhe)**

FACTS TIEDOLLA FAKTA ČINJENICE
AGAINST VIHAA MOT PROTIV
HATE VASTAAN HAT MRŽNJE

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Tiedolla vihaa vastaan –hanke (Facts Against Hate) on saanut rahoitusta Euroopan Unionin perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuus –ohjelmasta (2014-2020). Julkaisun sisällöt ovat täysin tekijöiden vastuulla, eivätkä ne välttämättä edusta Euroopan komission näkemyksiä.